

Анотація на вибірккову навчальну дисципліну «Соціальна робота з біженцями та ВПО»

Рівень вищої освіти – *перший (бакалаврський) рівень вищої освіти*

Галузь знань – *23 Соціальна робота*

Спеціальність – *231 Соціальна робота*

Освітньо-професійна програма – *Соціальна робота*

Кількість кредитів – *4*

Рік підготовки – *3, семестр – 5*

Компонент освітньої програми: *вибірковий*

Мова викладання: *українська*

Викладач: Рюль Вікторія Олександрівна, кандидат соціологічних наук, доцент кафедри соціології і соціальної роботи, e-mail: viktoria.riul@uzhnu.edu.ua

Опис дисципліни

1. Актуальність курсу. Наше сьогодні вже сьомий рік поспіль проходить в умовах ряду викликів та загроз, пов'язаних з гібридною війною, а проблеми вимушених переселенців, які рятуючись від загрози воєнних дій, небезпеки втрати власного життя та іншого лиха, мігрували до майже всіх регіонів країни, донині мають гострий характер суперечливості і невирішеності у сфері гуманітарного, законодавчого, правового і матеріально-фінансового забезпечення. Сучасний фахівець з соціальної роботи має володіти технологіями соціальної роботи з біженцями та ВПО та бути готовим до вирішенням ряду проблемних ситуацій даної категорії населення на вимогу сучасного становища у суспільстві.

2. Метою дисципліни є засвоєння студентами є оволодіння студентами знаннями та практичними навичками роботи з біженцями та ВПО та їх родинами, а також озброїти студентів спеціальними теоретичними знаннями, уміннями і цінностями, необхідними для забезпечення ефективної роботи з даною категорією клієнтів.

Завдання курсу: формування практичних умінь і навичок здійснення професійної соціальної роботи з біженцями та ВПО та їх родинами; формування усвідомлених знань про пізнавальну і практичну значимість теоретичних основ та вітчизняного і зарубіжного досвіду соціальної роботи з даною категорією клієнтів; формування знань специфіки соціальної роботи з біженцями та ВПО як системного узагальнення соціального знання, взятого в аспекті вивчення і вирішення реальних соціальних проблем, складних життєвих ситуацій клієнтів; формування у майбутніх соціальних працівників цілісного сприйняття проблем і потреб клієнта, з врахуванням специфіки тих чи інших соціальних та індивідуальних факторів; розвиток дослідницьких, інноваційних підходів до вирішення проблем мігрантів та їх родин; розвиток вмінь використовувати різні методи, загальні і спеціальні технології та теоретико-практичні моделі соціальної роботи через надання клієнтам допомоги, розвиток ресурсів та зміни у суспільстві в їх інтересах; навчання студентів методиці

роботи з різними науковими джерелами, підготовки рефератів, виступів і повідомлень; розвиток професійної лексики, необхідної для становлення спеціалістів з соціальної роботи.

3. Проблематика (зміст дисципліни), яка буде розглянута у процесі вивчення навчальної дисципліни.

Біженці та ВПО як соціальна проблема в Україні. Соціальний портрет біженців та ВПО в Україні.

1. Законодавче забезпечення соціальної роботи із біженцями та ВПО в Україні.
2. Теоретичні основи соціальної роботи із біженців та ВПО.
3. Технологічний аспект організації соціальної роботи з біженців та ВПО. Суб'єкти надання соціальних послуг біженцям та ВПО.
4. Етичні засади соціальної роботи з біженцями та ВПО.
5. Практичний досвід реалізації технологічного аспекту соціальної роботи з біженцями та ВПО.
6. Ведення випадку як метод соціальної роботи з біженцями та ВПО.
7. Соціальна робота з біженцями та ВПО та їх родинами.
8. Соціальна робота з біженцями та ВПО на індивідуальному і груповому рівнях.

4. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати і вміти:

Знати:

- наукові теоретичні підходи до обґрунтування специфіки соціальної роботи з біженцями та ВПО та їх родинами;
- типи соціальних відносин та їх роль у соціальній роботі;
- теоретичні підходи до особистості клієнта, вироблені в теорії і практиці соціальної роботи та суміжних дисциплінах;
- загальнонауковий, спеціальний та емпіричний методологічні рівні соціальної роботи;
- типологію методів, технологій та теоретико-практичних моделей соціальної роботи;
- теоретичні основи роботи на індивідуальному, груповому рівні та в громаді;
- суть технології соціальної роботи: як системи засобів соціального впливу, як організації соціального впливу, як алгоритму соціального впливу;
- типи теорій і моделей соціальної роботи;
- можливості застосування соціологічних, психологічних, педагогічних, правових та інших методів у практиці соціальної роботи;
- основні напрями соціальної роботи з біженцями та ВПО та їх родинами;
- провідні поняття курсу, які складають основу професійної лексики спеціаліста соціальної роботи.

Вміти :

- аналізувати пізнавальну і практичну значимість теоретичних основ та вітчизняного і зарубіжного досвіду соціальної роботи з біженцями та ВПО та їх родинами;

- оцінювати доцільність застосування тих чи інших методів, загальних технологій та теоретико-практичних моделей соціальної роботи при розв'язанні навчальних проблемних ситуацій;
- ставити мету і формулювати завдання, пов'язані з цілісним пізнанням потреб і проблем клієнта;
- обґрунтовувати ефективність (неефективність) різних форм і методів практичної соціальної роботи щодо даної категорії клієнтів;
- демонструвати розуміння суті соціальної роботи в міждисциплінарній команді та її відмінностей від інших професій;
- грамотно використовувати у своїй розмові професійну лексику;
- висловлювати і обґрунтовувати свою позицію з питань, які обговорюються на семінарських і практичних заняттях;
- інтерпретувати нову інформацію і поміщувати її у відповідний контекст при виконанні ІНДЗ та самостійної роботи;
- готувати згідно поставлених вимог і належним чином презентувати усні виступи;
- орієнтуватися у навчально-методичній і науковій літературі, окремих законодавчих актах, необхідних для професійної самопідготовки;
- використовувати знання дисципліни в процесі вивчення наступних базових дисциплін та проходження практики зі спеціальності.

ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Акмалова А.А., Капицын В.М. Социальная работа с мигрантами и беженцами : [Учеб. пособие] / А.А. Акмалова, В.М. Капицын ; [Отв. ред. П.Д. Павленко]. – М. : ИНФРА-М, 2008. – 220 с. – (Высшее образование).
2. Діхтяренко А. Потреби та проблеми внутрішньо переміщених осіб. / А.Діхтяренко, [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.khpg.org/en/pda/index.php?id=1451930074>
3. До відома громадян, які переселяються з тимчасово окупованої території та районів проведення антитерористичної операції. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://chernjust.gov.ua/index.php?page=1404733605>
4. Доронюк Т., Солодько А., Вироблення політики щодо внутрішньо переміщених осіб в Україні. / Т.Доронюк., А.Солодько, [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.cedos.org.ua/uk/migration/vyroblenniapolityky-shchodovnutrishno-peremishchenykh-osib-v-ukraini>
5. Дослідження «ВПО та приймаюча громада» проведене Європейською дослідницькою асоціацією (ERA) для проекту Українська ініціатива з підвищення впевненості (UCBI), [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cloud.mail.ru/public/3mSh/81srznM6k>
6. Трубавіна І.М., Куратченко І.Є. Методичні рекомендації «Сприяння соціальній роботі в умовах гуманітарної кризи». Харків: ХНПУ, 2017, 28с.
7. Коробка І., Павлюк В. Організаційно-правові засади соціального захисту переселенців (внутрішньо переміщених осіб) як основа реалізації соціальної

політики держави, механізми формування соціально-ефективної державної економічної політики в умовах демократизації суспільства./ І.Коробка, В.Павлюк. – 2015. - № 4. – 144с.

8. Надгара В. І., Проблеми вимушеної внутрішньої міграції населення в контексті концепції «суспільства ризику» / В. І. Надрага // Укр. соціум. - 2015. - № 1. – 160с.

9. Ольхович О.В. Підготовка соціальних працівників до роботи з біженцями у вищих навчальних закладах США і Канади: автореф. дис. на 79 здобуття наук. ступеня канд. пед. Наук : спец. 13.00.04 “Теорія і методика професійної освіти” / О.В. Ольхович. – Тернопіль, 2008. – 21 с.

10. Соціальна робота з внутрішньо переміщеними особами в сучасних умовах: навч. посіб. [для студ. і магістр. спец-тей «Соц. робота» і «Соц. педагогіка»] / І.О. Григоренко, Н. М. Савельєва. – Полтава : ПНПУ, 2017. – 100 с

11. Переселенці очима соціологів [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://24tv.ua/news/showNews.do?neprohani_zaprosheni_realnij_obraz_pereselentsya_na_lvivshhini&objectId=540386

12. Семигіна Т.В., Гусак Н.Є., Трухан С.О., Соціальна підтримка внутрішньо переміщених осіб Український соціум. / Т.В.Семигіна, Н.Є.Гусак, С.О.Трухан. – К.: - 2015. - №2 266с. 57.Спільна оцінка потреб ВПО. Звіт про спільну оцінку потреб внутрішньо переміщених осіб (ВПО). м. Хмельницький та Хмельницька область, Україна. [Електронний ресурс]. УВКБ ООН в Україні. – 2015. Режим доступу: <http://unhcr.org.ua/attachments/article/1527/PA%20report%20Kherson%20FINAL%20UKR.pdf>

Допоміжна література

1. Балакірєва О.В. Спектр проблем вимушених переселенців в Україні: швидка оцінка ситуації та потреб [Електронний ресурс] / О.В. Балакірєва // Вимушені переселенці в Україні: питання термінового та середньострокового реагування : мат. круглого столу (9 липня 2014 р.). – Режим доступу : <http://www.uisr.org.ua/news/36/83.html>

2. Бущенко А. П., Мартиненко О. А. Права людини в Україні – 2015. Доповідь правозахисних організацій / За заг. ред.: А. П. Бущенко, О. А. Мартиненка/ Українська Гельсінська спілка з прав людини. — К.: КИТ, 2016. - 260 с.

3. Закон про переселенців — Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» від 20.10.14 р. № 1706-VII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1706-18_77 17.Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб». [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1706-18>

4. Конвенція про статус біженців [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_011

5. Попередній аналіз та оцінка потреб внутрішньо переміщених осіб (ВПО) [Електронний ресурс] / Регіональне представництво УВКБ ООН у Білорусі,

Молдові та Україні, жовтень, 2014. – Режим доступу :
<http://unhcr.org.ua/attachments/article/1232/IDPUKR.pdf>

6. Овчарова Л. М., Пашкова Є. Р. НАПРЯМИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З АДАПТАЦІЇ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ. REPORTER OF THE PRAZOVSKYI STATE TECHNICAL UNIVERSITY Section: Socially-humanitarian sciences and public administration 2019 Issue 4 [Електронний ресурс].

- Режим доступу:
http://eir.pstu.edu/bitstream/handle/123456789/24657/%D0%92%D1%96%D1%81.2019%D1%82.4_p42-47.pdf?sequence=1

7. Семігіна Т.В., Гусак Н.Є., Трухан С.О. СОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ. Український соціум. 2015. №2 (53) [Електронний ресурс]. - Режим доступу:

https://www.socosvita.kiev.ua/sites/default/files/Semigina_2015_1.pdf

8. Рюль В.О. Напрямки соціальної роботи з дітьми трудових мігрантів. – Актуальні проблеми соціальної роботи і підготовки фахівців: розвиток волонтерського руху в Україні та зарубіжжям: Матеріали доповідей та повідомлень Міжнародної науково-практичної конференції/ За ред. Козубовської. – Ужгород, 2012. – С.64-66

9. Riul, V.O., Varga, N.I. - The problems of education and socialization Children of Migrants in Ukraine - Kolokvium kazuistik - Interdisciplinárne naratívne a aplikačné reflexive, 2016. – P.50-57 ISBN: 978-80-971913-2-0

10. Рюль В.О. Особливості соціальної роботи з мігрантами та їх сім'ями/ В.О. Рюль // – Науковий вісник УжНУ Серія: Педагогіка. Соціальна робота № 36, 2015. – С.159-161

11. Рюль В.О. Соціальні технології роботи з мігрантами та їх сім'ями// – Актуальні проблеми соціальної роботи і підготовки фахівців: сучасні тенденції: Матеріали доповідей та повідомлень Міжнародної науково-практичної конференції/ За ред. Козубовської. – Ужгород, 2015. – С.

12. Рюль В.О., Варга Н.І. Роль міжнародних організацій як інститутів адаптації та інтеграції ВПО та їх родин // – Соціально-правовий захист населення в умовах воєнних конфліктів та терористичних загроз: Матеріали доповідей та повідомлень Міжнародної науково-практичної конференції/ За ред. Козубовської. – Ужгород, 2017. – С.82-83